

ΣΤΡΑΒΩΝΟΣ

ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΩΝ

ΒΙΒΛΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

Ἐν τῷ δευτέρῳ κατὰ λέξιν προβαλλόμενος τὰ Ἐρατοσθένους, διαιτᾶ καὶ διελέγχει, ὅσα μὴ ὀρθῶς εἴρηται καὶ διαγέγραπται· καὶ ἱππάρχου δὲ τῶν πολλῶν μιννήσκειται ἐπιλαμβανόμενος. Καὶ ἐπὶ τέλει ἔχθεις σύντομος, καὶ τρόπον τινὰ σύνοψις τῆς ὅλης πραγματείας, τουτέστι τῆς γεωγραφικῆς ἱστορίας.

ΚΕΦ. Α.

ἘΝ δὲ τῷ τρίτῳ τῶν γεωγραφικῶν, καθιστάμενος τὸν τῆς 67. οἰκουμένης πίνακα, γραμμῇ τινι διαιρεῖ δίχα ἀπὸ δύσεως ἐπ' ἀνατολήν, παραλλήλῳ τῇ ἰσημερινῇ γραμμῇ. Πέρατα δ' αὐτῆς τίθησι, πρὸς δύσει μὲν τὰς Ἡρακλείους σήλας· ἐπ' ἀνατολῇ δὲ τὰ ἄκρα καὶ ἔσχατα ὄρη, τῶν ἀφοριζόντων ὄρων τὴν πρὸς ἄρκτον τῆς Ἰνδικῆς πλευράν. Γράφει δὲ τὴν γραμμὴν ἀπὸ Σηλῶν διὰ τε τοῦ Σικελικοῦ πορθμοῦ, καὶ τῶν μεσημβρινῶν ἄκρων τῆς τε Πελοποννήσου καὶ τῆς Ἀττικῆς, μέχρι τῆς Ροδίας καὶ τοῦ Ἰσσητικοῦ κόλπου. Μέχρι μὲν δὴ δεῦρο διὰ τῆς Σαλαττίας φησὶν εἶναι τὴν λεχθεῖσαν γραμμὴν καὶ τῶν παρακειμένων ἡπείρων. Καὶ γὰρ αὐτὴν ὅλην τὴν καθ' ἡμᾶς Σαλαττίαν

68. οὕτως ἐπὶ μῆκος τεταῖσθαι ἄχρι τῆς Κιλικίας· εἶτα ἐπ' εὐθείας πῶς ἐκβάλλεσθαι παρ' ὅλην τὴν ὄρεινὴν τοῦ Ταύρου μέχρι τῆς Ἰνδικῆς. Τὸν γὰρ Ταῦρον ἐπ' εὐθείας τῇ ἀπὸ Στηλῶν θαλάττῃ τεταμένον, δίχα τὴν Ἀσίαν διαιρεῖν ὅλην ἐπὶ μῆκος· τὸ μὲν αὐτῆς μέρος βόρειον ποιῶντα, τὸ δὲ νότιον ὡσθ' ὁμοίως καὶ αὐτὸν ἐπὶ τοῦ διὰ Θινῶν ἰδρῦσθαι παραλλήλου, καὶ τὴν ἀπὸ Στηλῶν μέχρι δεῦρο θαλάτταν.

Ταῦτα δ' εἰπὼν, οἶεται δεῖν διορθῶσαι τὸν ἀρχαῖον γεωγραφικὸν πίνακα. Πολὺ γὰρ ἐπὶ τὰς ἄρκτους παραλλάττειν τὰ ἐωθινὰ μέρη τῶν ὄρων κατ' αὐτὸν, συνεπεσπᾶσθαι δὲ καὶ τὴν Ἰνδικὴν ἀρκτικωτέραν ἤδη γνωσμένην. Πίσιν δὲ τούτου φέρεται μίαν μὲν ταύτην· ὅτι τὰ τῆς Ἰνδικῆς ἄκρα τὰ μεσημβρινώτατα ὁμολογοῦσι πολλοὶ τοῖς κατὰ Μερὸν ἀνταίρειν τόποις, ἀπὸ τε τῶν ἀέρων καὶ τῶν οὐρανόων τεκμαιρόμενοι· ἐντεῦθεν δ' ἐπὶ τὰ βορειότατα τῆς Ἰνδικῆς τὰ πρὸς τοῖς Καυκασίοις ὄρεσι, Πατροκλῆς, ὁ μάλιστα πιστεύεσθαι δίκαιος, διὰ τε τὸ ἀξίωμα, καὶ διὰ τὸ μὴ ἰδιώτης εἶναι τῶν γεωγραφικῶν, φησὶ σταδίους μυρίους καὶ πεντακισχιλίους· ἀλλὰ μὴν καὶ τὸ ἀπὸ Μερῆς ἐπὶ τὸν διὰ Θινῶν παραλλήλον τοσοῦτόν πῶς ἔστιν ὥστε τῆς Ἰνδικῆς τὰ προσάρκτια μέρη συνάπτοντα τοῖς Καυκασίοις ὄρεσιν εἰς τοῦτον τελευτᾶν τὸν κύκλον.

Ἄλλην δὲ πίσιν φέρεται τοιαύτην, ὅτι τὸ ἀπὸ τοῦ Ἰσσηκοῦ κόλπου διάστημα ἐπὶ τὴν θαλάτταν τὴν Ποντικὴν τρισχιλίων πῶς ἔστι σταδίων πρὸς ἄρκτον ἰόντι καὶ τοὺς περὶ Ἀμισὸν ἢ Σινώπην τόπους· ὅσον καὶ τὸ πλάτος τῶν ὄρων λέγεται. Ἐκ δὲ Ἀμισοῦ πρὸς τὴν ἰσημεριανὴν ἀνατολὴν φερομένῳ πρῶτον μὲν ἡ Κολχίς ἔστιν, ἔπειτα ἡ ἐπὶ τὴν Ἰρμανίαν θαλάτταν ὑπέρθεσις, καὶ ἡ ἐφεξῆς ἡ ἐπὶ Βάκτρα καὶ τοὺς ἐπέκεινα Σκύθας ὁδὸς δεξιὰ ἔχοντι τὰ ὄρη· αὕτη δ' ἡ γραμμὴ διὰ Ἀμισοῦ πρὸς δύσιν ἐκβαλλομένη διὰ τῆς Προποντίδος ἐς καὶ τοῦ Ἑλλησπόντου. Ἀπὸ

δὲ Μερόης ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον οὐ πλείους εἰσὶ τῶν μυρίων 68.
καὶ ὀκτακισχιλίων σταδίων, ὅσοι καὶ ἀπὸ τοῦ μεσημβρινοῦ πλευ-
ροῦ τῆς Ἰνδικῆς πρὸς τὰ περὶ τοὺς Βακτρίους μέρη, προσθεθέν-
των τρισχιλίων τοῖς μυρίοις καὶ πεντακισχιλίοις, ὧν οἱ μὲν τοῦ
πλάτους ἦσαν τῶν ὄρων, οἱ δὲ τῆς Ἰνδικῆς.

Πρὸς δὲ τὴν ἀπόφασιν ταύτην ὁ Ἰππαρχος ἀντιλέγει δια-
βάλλων τὰς πίσεις. Οὔτε γὰρ Πατροκλέα πιστὸν εἶναι, οὐδὲν
ἀντιμαρτυροῦντων αὐτῷ Δηϊμάχου τε καὶ Μεγασθένους, οἱ καθ'
οὓς μὲν τόπους δισμυρίων εἶναι σταδίων τὸ διάστημα φασὶ τὸ 69.
ἀπὸ τῆς κατὰ μεσημβρίαν θαλάττης, καθ' οὓς δὲ καὶ τρισμυ-
ρίων. Τούτους τε δὴ τοιαῦτα λέγειν, καὶ τοὺς ἀρχαίους πίνακας
τούτοις ὁμολογεῖν. Ἀπίθανον δὴπου νομίζει τὸ μόνω δεῖν πιστεύειν
Πατροκλεῖ, παρέντας τοὺς εσοῦτον ἀντιμαρτυροῦντας αὐτῷ,
καὶ διορθοῦσθαι παρ' αὐτὸ τοῦτο τοὺς ἀρχαίους πίνακας· ἀλλὰ
μὴ ἔσθ' οὕτως, ἕως ἂν τι πιστότερον περὶ αὐτῶν γνῶμεν.

Οἶμαι δὴ πολλάς ἔχειν εὐδύνας τοῦτον τὸν λόγον. Πρῶτον
μὲν ὅτι πολλαῖς μαρτυρίαις ἐκείνου χρησαμένου, μιᾶ φησι τῇ
Πατροκλέους αὐτὸν χρῆσθαι. Τίνες οὖν ἦσαν οἱ φάσκοντες τὰ
μεσημβρινὰ ἄκρα τῆς Ἰνδικῆς ἀνταίρειν τοῖς κατὰ Μερόην;
τίνας δ' οἱ τὸ ἀπὸ Μερόης διάστημα μέχρι τοῦ διὰ Θινῶν παρα-
λλήλου τοσοῦτον λέγοντες; τίνες δὲ πάλιν οἱ τὸ τῶν ὄρων πλάτος
ἢ τὸ ἀπὸ τῆς Κιλικίας ἐπὶ τὴν Ἀμισὸν τὸ αὐτὸ τούτῳ λέ-
γοντες; τίνες δὲ οἱ ἀπὸ Ἀμισοῦ διὰ Κολχῶν καὶ τῆς Ὑρκανίας
μέχρι Βακτριῶν καὶ τῶν ἐπέκεινα εἰς τὴν ἑώραν θαλατταν καθ-
ηκόντων, ἐπ' εὐθείας τε εἶναι λέγοντες, καὶ ἐπ' ἰσημερινὰς
ἀνατολάς καὶ περὶ τὰ ὄρη, ἐν δεξιᾷ ἔχόντων αὐτά; ἢ πάλιν τὸ
ἐπὶ τὴν δύσιν ἐπ' εὐθείας ταύτη τῇ γραμμῇ, διότι ἐπὶ τὴν
Προποντίδα ἐστὶ καὶ τὸν Ἑλλήσποντον; Ταῦτα γὰρ ὁ Ἐρα-
τοσθένης λαμβάνει πάντα, ὡς *καί* ἐκμαρτυρούμενα ὑπὸ τῶν ἐν
τοῖς τόποις γενομένων, ἐντετυχηκῶς ὑπομνήμασι πολλοῖς, ὧν

69. ἠνυπόρει, βιβλιοθήκην ἔχων τηλικαύτην, ἡλικίην αὐτὸς Ἱππαρχός φησι.

Καὶ αὐτὴ δὲ ἡ τοῦ Πατροκλέους πίσις ἐκ πολλῶν μαρτυριῶν σύγκειται, τῶν βασιλέων τῶν πεπιστευκότων αὐτῷ τηλικαύτην ἀρχὴν, τῶν ἐπακολουθησάντων αὐτῷ, τῶν ἀντιδοξούντων, οὓς αὐτὸς ὁ Ἱππαρχος κατονομάζει· οἱ γὰρ κατ' ἐκείνων ἔλεγχοι πίσεις τῶν ὑπὸ τούτου λεγομένων εἰσίν. Οὐδὲ τοῦτο δὲ ἀπίθανον τοῦ Πατροκλέους, ὅτι φησὶ τοὺς Ἀλεξάνδρῳ συστρατεύσαντας ἐπιδρομαίῃν ἰσορῆσαι ἕκαστα, αὐτὸν δὲ Ἀλεξάνδρον ἀκριδῶσαι, ἀναγραφάντων τὴν ὅλην χώραν τῶν ἐμπειροτάτων αὐτῷ· τὴν δ' ἀναγραφὴν αὐτῷ δοθῆναί φησιν ὕψερρον ὑπὸ Ξενοκλέους τοῦ γαζοφύλακος.

Ἔτι φησὶν ὁ Ἱππαρχος ἐν τῷ δευτέρῳ ὑπομνήματι αὐτὸν τὸν Ἐρατοσθένη διαβάλλειν τὴν τοῦ Πατροκλέους πίσιν, ἐκ τῆς πρὸς Μεγασθένη διαφωνίας περὶ τοῦ μήκους τῆς Ἰνδικῆς τοῦ κατὰ τὸ βόρειον πλευρόν, τοῦ μὲν Μεγασθένου λέγοντος σαδίων μυρίων ἑξακισχιλίων, τοῦ δὲ Πατροκλέους χιλίοις λείπειν φαιμένου· ἀπὸ γὰρ τινος ἀναγραφῆς σαθμῶν ὀρμηθέντα, τοῖς μὲν ἀπισεῖν 70. διὰ τὴν διαφωνίαν, ἐκείνη δὲ προσέχειν. Εἰ οὖν διὰ τὴν διαφωνίαν ἐνταῦθα ἄπιστος ὁ Πατροκλῆς, καίτοι παρά χιλίους σαδίους τῆς διαφορᾶς οὔσης, πόσω χρὴ μάλλον ἀπισεῖν ἐν οἷς παρά ὀκτακισχιλίους ἢ διαφορὰ ἐστὶ, πρὸς δύο καὶ ταῦτα ἄνδρας συμφωνοῦντας ἀλλήλοις; τῶν μὲν λεγόντων τὸ τῆς Ἰνδικῆς πλάτος σαδίων δισμυρίων, τοῦ δὲ μυρίων καὶ δισχιλίων.

Ἐροῦμεν δ' ὅτι οὐ ψιλὴν τὴν διαφωνίαν ἠτιάσατο, ἀλλὰ συγκρίνων πρὸς τὴν ὁμολογίαν καὶ τὴν ἀξιοπιστίαν τῆς ἀναγραφῆς τῶν σαθμῶν. Οὐ θαυμαστὸν δὲ εἰ πιστοῦ γίνεται τι πιστότερον, καὶ εἰ τῷ αὐτῷ ἐν ἑτέροις μὲν πιστεύομεν, ἐν ἑτέροις δ' ἀπιστοῦμεν, ὅταν παρά τινος τεθῆ τι βεβαιότερον. Γελοῖόν τε τὸ τὴν παρά πολὺ διαφωνίαν ἀπιστοτέρους ποιεῖν νομίσαι τοὺς

διαφωνοῦντας· τούναντίον γὰρ ἐν τῷ παρὰ μικρὸν συμβαίνειν τοῦτο μάλλον ἔοικε. Παρὰ μικρὸν γὰρ ἢ πλάνη συμβαίνει μάλλον οὐ τοῖς τυχοῦσι μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς πλέον τι τῶν ἐτέρων φρονοῦσιν· ἐν δὲ τοῖς παρὰ πολὺ, ὁ μὲν τυχὼν ἀμάρτοι ἂν, ὁ δ' ἐπισημονικώτερος ἦττον ἂν τοῦτο πάθοι· διὸ καὶ πιεζέεται θάττον.

Ἄπαντες μὲν τοίνυν οἱ περὶ τῆς Ἰνδικῆς γράψαντες ὡς ἐπὶ τῷ πολὺ ψευδολόγοι γεγόνασι, καθ' ὑπερβολὴν δὲ Δηίμαχος· τὰ δὲ δευτέρα λέγει Μεγασθένης, Ὀνησίκριτός τε καὶ Νέαρχος, καὶ ἄλλοι τοιοῦτοι παραφελλίζοντες. Ἢδη δὲ καὶ ἡμῖν ὑπῆρξεν ἐπὶ πλέον κατιδεῖν ταῦτα, ὑπομνηματιζομένοις τὰς Ἀλεξάνδρου πράξεις. Διαφερόντως δ' ἀπισεῖν ἄξιον Δηϊμάχῳ τε καὶ Μεγασθένει. Οὗτοι γὰρ εἰσιν οἱ τοὺς Ἐνωτοκοίτας καὶ τοὺς Ἀσόμους καὶ Ἀρρίνας ἰσοροῦντες, Μονοφθαλμούς τε καὶ Μακροσκελεῖς καὶ Ὀπισθοδακτύλους· ἀνεκαίνισαν δὲ καὶ τὴν Ὀμηρικὴν τῶν Πυγμαίων γερανομαχίαν, τρισπιθάμους εἰπόντες. Οὗτοι δὲ καὶ τοὺς χρυσωρύχους μύρμηκας, καὶ Πάνας σφηνοκεφάλους, ὄφεις τε, βοῦς καὶ ἐλάφους σὺν κέρασι καταπίνοντας· περὶ ὧν ἕτερος τὸν ἕτερον ἐλέγχει, ὅπερ καὶ Ἐρατοσθένης φησὶν. Ἐπέμφθησαν μὲν γὰρ εἰς τὰ Παλίμβοθρα, ὁ μὲν Μεγασθένης πρὸς Σανδρόκοττον, ὁ δὲ Δηίμαχος πρὸς Ἀλλιτροχάδην τὸν ἐκείνου υἱὸν κατὰ πρεσβείαν· ὑπομνήματα δὲ τῆς ἀποδημίας κατέλιπον τοιαῦτα, ὑφ' ἧς δὴ ποτε αἰτίας προαχθέντες. Πατροκλῆς δὲ ἠκιστα τοιοῦτος· καὶ οἱ ἄλλοι δὲ μάρτυρες οὐκ ἀπίθανοι, οἷς κέχρηται ὁ Ἐρατοσθένης.

... Εἰ γὰρ ὁ διὰ Ρόδου καὶ Βύζαντιου μεσημβρινὸς ὄρθῳς εἴληπται, καὶ ὁ διὰ τῆς Κιλικίας καὶ Ἀμισοῦ ὄρθῳς ἂν εἴη εἴλημμένος· φαίνεται γὰρ τὸ παράλληλον ἐκ πολλῶν, ὅταν μηδετέρως ἢ σύμπτωσις ἀπελέγχηται.

... Ὁ τε ἐξ Ἀμισοῦ πλοῦς ἐπὶ τὴν Κολχίδα, ὅτι ἐστὶν ἐπὶ

71. ἰσημερινὴν ἀνατολὴν, καὶ τοῖς ἀνέμοις ἐλέγχεται, καὶ ὥραις, καὶ καρποῖς, καὶ ταῖς ἀνατολαῖς αὐταῖς· ὡς δ' αὐτως καὶ ἡ ἐπὶ τὴν Κασπίαν ὑπέρβασις, καὶ ἡ ἐφεξῆς ὁδὸς μέχρι Βάκτρων. Πολλοῦ γὰρ ἡ ἐνάργεια, καὶ τὸ ἐκ πάντων συμφωνούμενον, ὀργάνου πιστότερον ἐστίν· ἐπεὶ καὶ αὐτὸς ὁ Ἰππαρχος τὴν ἀπὸ Στηλῶν μέχρι τῆς Κιλικίας γραμμὴν, ὅτι ἐστὶν ἐπ' εὐθείας, καὶ ὅτι ἐπὶ ἰσημερινὴν ἀνατολὴν, οὐ πάσαν ὀργανικῶς καὶ γεωμετρικῶς ἔλαβεν· ἀλλ' ὅλην τὴν ἀπὸ Στηλῶν μέχρι πορθμοῦ τοῖς πλείουσι ἐπίστευσεν. Ὡς' οὐδ' ἐκεῖνο εὖ λέγει, ἐπειδὴ οὐκ ἔχομεν λέγειν οὐδ' ἡμέρας μεγίστης πρὸς τὴν βραχυτάτην λόγον, οὔτε γνώμονος πρὸς σκιὰν ἐπὶ τῇ παρορέᾳ τῇ ἀπὸ Κιλικίας μέχρις Ἰνδῶν· οὐδ' εἰ ἐπὶ παραλλήλου γραμμῆς ἐστὶν ἡ λόξωσις, ἔχομεν εἰπεῖν· ἀλλ' ἔσθ' ἀδιόρθωτον, λοξὴν φυλάξαντας, ὡς οἱ ἀρχαῖοι πίνακες περιέχουσι. Πρῶτον μὲν γὰρ, τὸ μὴ ἔχειν εἰπεῖν ταυτὸν ἐστὶ τῷ ἐπέχειν· ὁ δ' ἐπέχων οὐδετέρωσε ῥέπει· ἔσθ' δὲ κελεύων, ὡς οἱ ἀρχαῖοι, ἐκεῖσε ῥέπει. Μᾶλλον δ' ἂν τὰκόλουθον ἐφύλαττεν, εἰ συνεβούλευε μηδὲ γεωγραφεῖν ὅλως· οὐδὲ γὰρ τῶν ἄλλων ὄρων τὰς θέσεις, οἷον Ἄλπεων καὶ τῶν Πυρηναίων καὶ τῶν Θρακίων καὶ Ἰλλυρικῶν καὶ Γερμανικῶν οὕτως ἔχομεν εἰπεῖν. Τίς δ' ἂν ἠγήσατο πιστοτέρους τῶν ὑστερον τοῖς παλαιοῦς, τοσαῦτα πλημμελίσαντας περὶ τὴν πινακογραφίαν, ὅσα εὖ διαδέβληκεν Ἐρατοσθένης, ὧν οὐδενὶ ἀντεῖρηκεν Ἰππαρχος;

Καὶ τὰ ἐξῆς δὲ πλήρη μεγάλων ἀποριῶν ἐστίν. Ὅρα γὰρ, εἰ τοῦτο μὲν μὴ κινοίη τις, τὸ τὰ ἄκρα τῆς Ἰνδικῆς τὰ μεσημβρινὰ ἀνταίρειν τοῖς κατὰ Μερόην, μηδὲ τὸ διάστημα τὸ ἀπὸ Μερόης ἐπὶ τὸ σῶμα τὸ κατὰ τὸ Βυζάντιον, ὅτι ἐστὶ περὶ μυρίους σταδίους καὶ ὀκτακισχιλίους· ποιοίη δὲ τρισμυρίων τὸ ἀπὸ τῶν μεσημβρινῶν Ἰνδῶν μέχρι τῶν ὄρων, ὅσα ἂν συμβαίη ἄτοπα. Τὸ πρῶτον μὲν γὰρ, εἶπερ ὁ αὐτὸς ἐστὶ παραλλήλος ὁ

διὰ Βυζαντίου τῷ διὰ Μασσαλίας (καθάπερ εἶρηκεν Ἰππαρχος 71. πισεύσας Πυθέα), ὁ δ' αὐτὸς καὶ μεσημβρινὸς ἐστίν, ὁ διὰ Βυζαντίου τῷ διὰ Βορυσθένους, ὅπερ καὶ αὐτὸ δοκιμάζει ὁ Ἰππαρχος· δοκιμάζει δὲ καὶ τὸ ἀπὸ Βυζαντίου διάστημα ἐπὶ τὸν Βορυσθένη σαδίου εἶναι τρισχιλίους ἑπτακοσίους· τοσοῦτοι ἂν εἴεν καὶ οἱ ἀπὸ Μασσαλίας ἐπὶ τὸν διὰ Βορυσθένους παρ- 72. ἀλλήλου, ὅς γε διὰ τῆς Κελτικῆς παρωκεανίτιδος ἂν εἴη· τοσοῦτους γὰρ πως διελθόντες συνάπτουσι τῷ Ωκεανῷ.

Πάλιν δ', ἐπεὶ τὴν Κιναμωμοφόρον ἐσχάτην ἴσμεν οἰκουμένην πρὸς μεσημβρίαν, καὶ καθ' Ἰππαρχον αὐτὸν ὁ δὲ αὐτῆς παραλλήλος, ἀρχὴ τῆς εὐκράτου τῆς οἰκουμένης ἐστίν, καὶ διέχει τοῦ ἰσημερινοῦ περὶ ὀκτακισχιλίους καὶ ὀκτακοσίους σαδίου· ἐπεὶ οὖν φησὶν ἀπὸ τοῦ ἰσημερινοῦ τὸν διὰ Βορυσθένους διέχειν τρισμυρίους καὶ τετρακισχιλίους σαδίου, εἴεν ἂν λοιποὶ οἱ ἀπὸ τοῦ ὀρίζοντος τὴν διακεκαυμένην καὶ τὴν εὐκρατον εἰς τὸν διὰ Βορυσθένους καὶ τῆς Κελτικῆς παρωκεανίτιδος, σαδίοι δισμύριοι πεντακισχίλιοι διακόσιοι. Ὁ δὲ γε ἀπὸ τῆς Κελτικῆς πρὸς ἄρκτον πλοῦς ἐσχατος λέγεται παρὰ τοῖς νῦν ὁ ἐπὶ τὴν Ἰέρνην, ἐπέκεινα μὲν οὔσαν τῆς Βρετανικῆς, ἀθλίως δὲ διὰ ψύχος οἰκουμένην· ὥστε τὰ ἐπέκεινα νομίζειν ἀοίκητα. Οὐ πλέον δὲ τῆς Κελτικῆς τὴν Ἰέρνην διέχειν φασὶ τῶν πεντακισχιλίων· ὥστε περὶ τρισμυρίους εἴεν ἂν ἢ μικροῦ πλείους οἱ πάντες οἱ τὸ πλάτος τῆς οἰκουμένης ἀφορίζοντες.

Φέρε δὴ τὴν ἀνταίρουσαν τῇ Κιναμωμοφόρῳ καὶ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ παραλλήλου πρὸς ἄνω κειμένην ὑποβῶμεν. Αὕτη δὲ ἐστίν ἢ περὶ τὴν Ταπροβάνην· ἢ δὲ Ταπροβάνη πεπίσενται σφόδρα ὅτι τῆς Ἰνδικῆς πρόκειται πελαγία, μεγάλη νῆσος πρὸς Νότον· μηκύνεται δὲ ἐπὶ τὴν Αἰθιοπίαν πλέον ἢ πεντακισχιλίους σαδίου, ὡς φασὶν, ἐξ ἧς καὶ ἐλέφαντα κομίζεσθαι πολὺν εἰς τὰ τῶν Ἰνδῶν ἐμπόρια, καὶ χελώνια, καὶ ἄλλον φόρτον. Ταύτη

72. δὴ τῆ νήσῳ πλάτος προσεθὲν τὸ ἀνάλογον τῷ μήκει, καὶ διάγραμμα τὸ ἐπ' αὐτὴν ἐκ τῆς Ἰνδοῦς, τῶν μὲν τρισχιλίων σταδίων οὐκ ἂν ἔλαττον ποιήσῃ διάζημα, ὅσον ἦν τὸ ἀπὸ τῶν ὄρων τῆς οἰκουμένης εἰς Μερὸν, εἴπερ μέλλει τὰ ἄκρα τῆς Ἰνδοῦς, ἀνταίρειν τῆ Μερὸν· πιθανώτερον δ' ἐστὶ καὶ πλείους τῶν τρισχιλίων τιθέναι. Εἰ δὴ τοῦτο προσθεῖη τις τοῖς τρισμυρίοις, οἷς φησὶν ὁ Δημάχος μέχρι τῆς εἰς Βακτρίας καὶ Σογδιανούς ὑπερθέσεως, ἐκπέσοι ἂν πάντα τὰ ἔθνη ταῦτα τῆς οἰκουμένης καὶ τῆς εὐκράτου. Τίς ἂν οὖν παρήρησει ταῦτα λέγειν, ἀκούων καὶ τῶν παλαι καὶ τῶν νῦν τὴν εὐκрасίαν καὶ τὴν εὐκαρπίαν λεγόντων, πρῶτον μὲν τὴν τῶν προσόδων Ἰνδῶν, ἔπειτα δὲ καὶ τὴν ἐν τῇ Ἰρκανίᾳ καὶ τῇ Ἀρίᾳ, καὶ ἐφεξῆς τῆ τε Μαργιανῆ καὶ τῆ Βακτριανῆ; Ἀπασαὶ γὰρ αὐταὶ προσεχεῖς μὲν εἰσι τῆ
73. βορείῳ πλευρᾷ τοῦ Ταύρου, καὶ ἡ γε Βακτριανῆ, καὶ πλησιάζει τῆ εἰς Ἰνδοὺς ὑπερθέσει· τσαύτη δ' εὐδαιμονία κέχρηται, ὥστε πάμπόλῳ τι ἀπέχει τῆς ἀοικήτου. Ἐν μὲν γε τῇ Ἰρκανίᾳ τὴν ἄμπελον μετρητὴν οἴνου φέρειν φασὶ· τὴν δὲ συκὴν μεδίμνους ἑξήκοντα· τὸν δὲ σῖτον ἐκ τοῦ ἐκπεσόντος καρποῦ τῆς καλάμης πάλιν φύεσθαι· ἐν δὲ τοῖς δένδροις σμηνουργεῖσθαι, καὶ τῶν φύλλων ἀπορρέειν μέλι. Ὅπερ γίνεσθαι μὲν καὶ τῆς Βιηδίας ἐν τῇ Ματιανῆ, καὶ τῆς Ἀρμενίας ἐν τῇ Σακασσηνῆ καὶ τῇ Ἀραξηνῆ· ἀλλ' ἐνταῦθα μὲν οὐκ ἐπίσης θαυμαστὸν, εἴπερ εἰσι νοτιώτεραι τῆς Ἰρκανίας, καὶ εὐκрасία διαφέρουσαι τῆς ἄλλης χώρας· ἐκεῖ δὲ μάλλον. Ἐν δὲ τῇ Μαργιανῆ τὸν πυθμένα φασὶν εὐρίσκεσθαι τῆς ἀμπέλου· πολλάκις δὲ εἰν ἀνδρῶν ὀργυιαῖς περιληπτὸν· τὸν δὲ βότρυον δίπηχυν. Παραπλησίαν δὲ λέγουσι καὶ τὴν Ἀρίαν· εὐοικία δὲ καὶ ὑπερβάλλειν· ἐν ἣ γε καὶ εἰς τριγένειαν παραμένειν ἐν ἀπιττώτοις ἄγγεσι τὸν οἶνον. Πάμπορον δ' εἶναι καὶ τὴν Βακτριανὴν, πλὴν ἐλαίου, πλησίον τῇ Ἀρίᾳ παρακειμένην.

Εἰ δὲ καὶ ψυχρὰ μέρη τῶν τόπων τούτων ἐστίν, ὅσα ὑψηλὰ 73. καὶ ὄρειά, οὐδὲν δεῖ θαυμάζειν. Καὶ γὰρ ἐν τοῖς μεσημβρινοῖς κλίμασι τὰ ὄρη ψυχρὰ ἐστὶ, καὶ καθόλου τὰ μετέωρα ἐδάφη, καὶ πεδία ἤ. Τῆς γοῦν Καππαδοκίας τὰ πρὸς τῷ Εὐξείνῳ πολὺ βορειότερά ἐστὶ τῶν πρὸς τῷ Ταύρῳ· ἀλλ' ἡ μὲν Βαγαδαονία, πεδῖον ἐξαισίου μεταξὺ πίπτει τοῦ τε Ἀργαίου ὄρους καὶ τοῦ Ταύρου, σπάνιον εἶ που τι τῶν καρπίμων δένδρων φύει, καίπερ νοτιώτερον τῆς Ποντικῆς θαλάττης σταδίους τρισχιλίους· τὰ δὲ τῆς Σινώπης προάστειά καὶ τῆς Ἀμισοῦ καὶ τῆς Φαναροίας τὸ πλεον ἐλαιόφυτά ἐστὶ. Καὶ τὸν Ὄξον δὲ τὸν ὀρίζοντα τὴν Βακτριανὴν ἀπὸ τῆς Σογδιανῆς, οὕτω φασὶν εὐπλοῦν εἶναι, ὥστε τὸν Ἰνδικὸν φόρτον ὑπερκομισθέντα εἰς αὐτὸν, ῥαδίως εἰς τὴν Ἰρκανίαν κατὰγεσθαι, καὶ τοὺς ἐφεξῆς τόπους μέχρι τοῦ Πόντου, διὰ τῶν ποταμῶν.

Τίν' [ἄν] οὖν τοιαύτην εὐροῖς εὐδαιμονίαν περὶ Βορυσθένη καὶ τὴν Κελτικὴν τὴν παρωκεανῆτιν; ὅπου μηδὲ φύεται ἄμπελος, ἢ μὴ τελεσφορεῖ· ἐν δὲ τοῖς νοτιωτέροις τούτων, καὶ ἐπιθαλαττίοις, καὶ τοῖς κατὰ Βόσπορον, τελεσφορεῖ μὲν, ἐν μικροκαρπία δὲ, καὶ τοῦ χειμῶνος κατορύττεται. Οἱ δὲ πάγοι παρ' αὐτοῖς τοιοῦτοί τινές εἰσιν ἐπὶ τῷ σόματι τῆς λίμνης τῆς Μαιώτιδος, ὥστ' ἐν χωρίῳ, ἐν ᾧ χειμῶνος ὁ τοῦ Μιθριδάτου στρατηγὸς ἐνίκησε τοὺς βαρβάρους ἵππομαχῶν ἐπὶ τῷ πάγῳ, τοὺς αὐτοὺς καταναυμαχῆσαι θέρους, λυθέντος τοῦ πάγου. Ὁ δ' Ἐρατοσθένης καὶ τουτὶ τὸ γράμμα προφέρεται τὸ ἐν τῷ 74. Ἀσκληπιείῳ, τῶν Παντικαπαιέων ἐπὶ τῇ ῥαγείῃ χαλκῇ ὑδρίᾳ διὰ τὸν πάγον·

Εἴ τις ἄρ' ἀνθρώπων μὴ πείθεται οἷα παρ' ἡμῖν

Γίγνεται, εἰς τήνδε γνώτω ἰδὼν ὑδρίαν·

Ἦν εὐχὴ ὡς ἀνάθημα θεοῦ καλὸν, ἀλλ' ἐπίδειγμα

Χειμῶνος μεγάλου θῆχ' ἱερῆς Στράτιος.

74. Ὅπου οὖν οὐδὲ τοῖς ἐν Βοσπόρῳ συγκριτέον τὰ ἐν τοῖς δι-
 αριθμηθεῖσι τόποις, ἀλλ' οὐδὲ τοῖς ἐν Ἀμισῶ καὶ Σινώπῃ (καὶ
 γὰρ ἐκείνων εὐκρατοτέρους ἂν εἴποι τις), σχολῆ γ' ἂν παρα-
 βάλλοιτο τοῖς κατὰ Βορυσθένη, καὶ τοῖς ἐσχάτοις Κελτοῖς.
 Μόλις γὰρ ἂν ταυτοκλενεῖς εἶεν τοῖς κατ' Ἀμισόν, καὶ Σινώπην,
 καὶ Βυζάντιον, καὶ Μασσαλίαν, οἱ τοῦ Βορυσθένου καὶ τῶν
 Κελτῶν ὠμολόγηται νοτιώτεροι σαδίοις τρισχιλίοις καὶ ἑπτα-
 κοσίοις.

Οἱ δὲ γε περὶ Δηΐμαχον, τοῖς τρισμυρίοις ἂν προσλάβωσι
 τὸ ἐπὶ τὴν Ταπροβάνην καὶ τοὺς ὄρους τῆς διακεκαυμένης,
 οὓς οὐκ ἐλάττους τῶν τετρακισχιλίων θετέον, ἐκτοπιούσι τὰ
 τε Βάκτρα καὶ τὴν Ἀρίαν εἰς τοὺς ἀπέχοντας τόπους τῆς δια-
 κεκαυμένης σαδίοις τρισμυρίους καὶ τετρακισχιλίους, ὅσους
 ἀπὸ τοῦ ἰσημερινοῦ ἐπὶ Βορυσθένη φησὶν εἶναι ὁ Ἰππαρχος.
 Ἐκπεσοῦνται ἄρα εἰς τοὺς βορειοτέρους τοῦ Βορυσθένου καὶ
 τῆς Κελτικῆς, σαδίοις ὀκτακισχιλίοις καὶ ὀκτακοσίοις, ὅσοις
 νοτιώτερος ἐστὶν ὁ ἰσημερινὸς τοῦ ὀρίζοντος κύκλου τὴν διακε-
 καυμένην καὶ τὴν εὐκρατον ὃν φαμέν διὰ τῆς Κινναμομοφόρου
 Ἰνδικῆς μάλις α γράφεσθαι. Ἡμεῖς δὲ γε ἐπεδείκνυμεν μέχρι
 τῆς Ἰέρνης μόλις οἰκήσιμα ὄντα τὰ ὑπὲρ τὴν Κελτικὴν, ἅπερ
 οὐ πλείω τῶν πεντακισχιλίων ἐστίν. Οὗτος δ' ἀποφαίνει ὁ λόγος
 τῆς Ἰέρνης ἔτι βορειότερον εἶναι τινὰ κύκλον οἰκήσιμον σαδίοις
 τρισχιλίοις ὀκτακοσίοις. Ἔστι δὲ Βάκτρα καὶ τὰ τοῦ σέματος
 τῆς Κασπίας θαλάττης, εἴτε Ὑρκανίας, πάμπολύ τι ἄρκτικώ-
 τερα ὅπερ τοῦ μυχοῦ τῆς Κασπίας καὶ τῶν Ἀρμενιακῶν καὶ
 Μηδικῶν ὄρων διέχει περὶ ἑξακισχιλίους σαδίους, καὶ δοκεῖ τῆς
 αὐτῆς παραλίας μέχρι τῆς Ἰνδικῆς ἄρκτικώτερον εἶναι σημεῖον,
 καὶ περίπλουν ἔχειν ἀπὸ τῆς Ἰνδικῆς δυνατὸν, ὡς φησὶν ὁ τῶν
 τόπων ἠγησάμενος τούτων Πατροκλῆς. Ἔτι τοίνυν ἡ Βακτριανὴ
 χίλια σαδία ἐπὶ τὴν ἄρκτον ἐκτείνεται τὰ δὲ τῶν Σκυθῶν

παλῶ

πολὺ μείζω ταύτης ἐπέκεινα χώραν νέμεται, καὶ τελευτᾷ πρὸς τὴν βόρειον θάλατταν, νομαδικῶς μὲν, ζῶντα δ' ὁμοίως. Πῶς 75. οὖν, εἴπερ καὶ αὐτὰ τὰ Βάκτρα ἤδη τῆς οἰκουμένης ἐκπίπτει, εἴη ἂν τὸ διάστημα τοῦτο ἀπὸ τοῦ Καυκάσου μέχρι τῆς βορείας θαλάττης τῆ διὰ Βάκτρων ὀλίγων πλειόνων ἢ τετρακισχιλίων; Ταῦτα δὴ προσεθέντα τῷ ἀπὸ τῆς Ἰέρνης ἐπὶ τὰ βόρεια σαδιασμῶ, ποιεῖ τὸ πᾶν διὰ τῆς ἀουκίτου διάστημα ἐπὶ τοῦ διὰ τῆς Ἰέρνης σαδιασμοῦ, σαδίων ἑπτακισχιλίων καὶ ὀκτακοσίων· εἰ δὲ εἰσείη τις τοὺς τετρακισχιλίους σαδίους, αὐτὰ γὰρ πρὸς τῷ Καυκάσῳ μέρη τῆς Βακτριανῆς, ἔσαι βορειότερα τῆς Ἰέρνης σαδίοις τρισχιλίοις καὶ ὀκτακοσίοις, τῆς δὲ Κελτικῆς καὶ τοῦ Βορυσθένους ὀκτακισχιλίοις καὶ ὀκτακοσίοις.

Φησὶ δὲ ὁ Ἰππαρχος, κατὰ τὸν Βορυσθένη καὶ τὴν Κελτικὴν ἐν ὅλαις ταῖς θερμαῖς νυξὶ παραυγάζεσθαι τὸ φῶς τοῦ ἡλίου περιζάμενον ἀπὸ τῆς δύσεως ἐπὶ τὴν ἀνατολήν· ταῖς δὲ χειμεριναῖς τροπαῖς [τὸ] πλεῖστον μετεωρίζεσθαι τὸν ἡλίον ἐπὶ πήχεις ἑννέα· ἐν δὲ τοῖς ἀπέχουσι τῆς Μασσαλίας ἑξακισχιλίοις καὶ τριακοσίοις (οὓς ἐκεῖνος μὲν ἔτι Κελτοὺς ὑπολαμβάνει, ἐγὼ δ' οἶμαι Βρετανούς εἶναι, βορειότερους τῆς Κελτικῆς σαδίοις δισχιλίοις πεντακοσίοις) πολὺ μᾶλλον τοῦτο συμβαίνει... ἐν δὲ ταῖς χειμεριναῖς ἡμέραις ὁ ἡλῖος μετεωρίζεται πήχεις ἕξ· τέτταρας δ' ἐν τοῖς ἀπέχουσι Μασσαλίας ἑννακισχιλίου σαδίου καὶ ἑκατὸν· ἐλάττους δὲ τῶν τριῶν ἐν τοῖς ἐπέκεινα, οἱ καὶ κατὰ τὸν ἡμέτερον λόγον πολὺ ἂν εἴεν ἀρκτικώτεροι τῆς Ἰέρνης. Οὗτος δὲ Πυθέα πειεύων, κατὰ τὰ νοτιώτερα τῆς Βρετανικῆς τὴν οὐκῆσιν ταύτην τίθησι, καὶ φησὶν εἶναι τὴν μακροτάτην ἐνταῦθα ἡμέραν, ὡρῶν ἰσημερινῶν δέκα ἑννέα, ὀκτωκαίδεκα δὲ, ὅπου τέτταρας ὁ ἡλῖος μετεωρίζεται πήχεις· οὓς φησὶν ἀπέχειν τῆς Μασσαλίας ἑννακισχιλίου καὶ ἑκατὸν σαδίου· ὡς δ' οἱ νοτιώτατοι τῶν Βρετανῶν βορειότεροι τούτων εἰσὶν. Ἦτοι οὖν

75. ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ παραλλήλου εἰσὶ τοῖς πρὸς τῷ Καυκασίῳ Βακτρίοις, ἢ ἐπὶ τινος πλησιάζοντος· εἴρηται γὰρ ὅτι κατὰ τοὺς περὶ Δηήμαχον συμβήσεται βορειοτέρους εἶναι τῆς Ἰέρνης τοῦς πρὸς τῷ Καυκασίῳ Βακτρίους, σαδίοις τρισχιλίοις ὀκτακασίοις· προσεθέντων δὲ τούτων τοῖς ἀπὸ Μασσαλίας εἰς Ἰέρνην, γίνονται μύριοι δισχιλίοι πεντακόσιοι. Τίς οὖν ἰσόρηκεν ἐν τοῖς ἐκεῖ τόποις, λέγω δὲ τοῖς περὶ Βάκτρα, τοῦτο τὸ μῆκος τῶν μεγίστων ἡμερῶν, ἢ τὸ ἔξαρμα τοῦ ἡλίου τὸ κατὰ τὰς μεσουρανήσεις ἐν ταῖς χειμεριναῖς τροπαῖς; ὀφθαλμοφανῆ γὰρ πάντα ταῦτα [καὶ] ἰδιώτη, καὶ οὐ δεόμενα μαθηματικῆς σημειώσεως· ὥστε

76. συνέγραψαν πολλοὶ καὶ τῶν παλαιῶν τῶν τὰ Περσικὰ ἰσορουντων, καὶ τῶν ὑστερον μέχρι καὶ εἰς ἡμᾶς. Πῶς δ' ἂν ἡ λεχθεῖσα εὐδαιμονία τῶν τόπων, ὡμολόγει τοῖς τοιούτοις ἐν τῷ οὐρανῷ φαινομένοις; Ἐκ δὲ τῶν εἰρημένων δῆλον, ὡς καὶ [οὐ] σοφῶς ἀντιλέγει πρὸς τὴν ἀπόδειξιν, ὡς ἰσοδυναμούντων τῶν ζητούμενων, λαμβάνοντος πρὸς τὸ ἀποδείξαι τὸ ζητούμενον.

Πάλιν δ' ἐκείνου τὸν Δηήμαχον ἰδιώτην ἐνδείξασθαι βουλομένου καὶ ἄπειρον τῶν τοιούτων· οἶεσθαι γὰρ τὴν Ἰνδικὴν μεταξὺ κείσθαι τῆς τε φθινοπωρινῆς ἰσημερίας, καὶ τῶν τροπῶν τῶν χειμερινῶν, Μεγασθένει τε ἀντιλέγειν, φήσαντι ἐν τοῖς νοτίοις μέρεσι τῆς Ἰνδικῆς τὰς τε ἄρκτους ἀποκρύπτεσθαι καὶ τὰς σκιάς ἀντιπίπτειν· μηδέτερον γὰρ τούτων μηδαμοῦ τῆς Ἰνδικῆς συμβαίνειν. Ταῦτα δὲ φάσκοντος ἀμαθῶς λέγεσθαι· τό τε γὰρ τὴν φθινοπωρινὴν τῆς ἐαρινῆς διαφέρειν οἶεσθαι, κατὰ τὴν διάστασιν τὴν πρὸς τὰς τροπὰς, ἀμαθές, τοῦ τε κύκλου τοῦ αὐτοῦ ὄντος, καὶ τῆς ἀνατολῆς· τοῦ τε διαστήματος τοῦ ἐπὶ τῆς γῆς τροπικοῦ ἀπὸ τοῦ ἰσημερινοῦ, ὃν μεταξὺ τίθησι τὴν Ἰνδικὴν ἐκεῖνος, δειχθέντος ἐν τῇ ἀναμετρήσει πολὺ ἐλάττονος τῶν δισμυρίων σαδίων, συμβῆναι ἂν καὶ κατ' αὐτὸν ἐκεῖνον, ὅπερ αὐτὸς νομίζει, οὐχ ὃ ἐκεῖνος· οὐδὲν

μὲν γὰρ ἢ καὶ τριῶν μυριάδων οὔσαν τὴν Ἰνδικὴν, οὐδὲ πεσεῖν 76.
 μεταξὺ τοσούτου διαστήματος· ὅσων δ' αὐτὸς εἶσθε, πεσεῖν ἄν.
 Τῆς δ' αὐτῆς ἀγνοίας εἶναι καὶ τὸ μηδαμοῦ τῆς Ἰνδικῆς ἀπο-
 κρύπτεσθαι φαίνεται τὰς ἄρκτους, μηδὲ τὰς σκιάς ἀντιπίπτειν
 ὅτε γε καὶ πεντακισχιλίους προσελθόντι ἀπ' Ἀλεξανδρείας, εὐθύς
 συμβαίνειν ἄρχεται. Ταῦτα δὴ εἰπόντα εὐθύνοι πάλιν οὐκ εὖ ὁ
 Ἰππαρχος, πρῶτον ἀντὶ τοῦ χειμερινοῦ τροπικοῦ τὸν θερινὸν δε-
 ξάμενος· εἴτ' οὐκ οἰόμενος δεῖν μάρτυρι χρῆσθαι μαθηματικῶν
 ἀναστρολογητῶ ἀνθρώπων, ὡσπερ τοῦ Ἐρατοσθένους προηγου
 μένος τὴν ἐκείνου μαρτυρίαν ἐγκρίνοντος, ἀλλ' οὐ κοινῶ τινι ἔδει
 χρωμένου πρὸς τοὺς ματαιολογοῦντας. Εἷς γὰρ τις τῶν πρὸς
 τοὺς ματαίως ἀντιλέγοντας ἐλέγχων ἐστίν, ὅταν αὐτὴν τὴν
 ἐκείνων ἀπόφασιν ὅποια ποτέ ἐσι, δεῖξωμεν ἡμῖν συνήγο-
 ροῦσαν.

Νυνὶ μὲν οὖν ὑποθέμενοι τὰ νοτιώτατα τῆς Ἰνδικῆς ἀνταί-
 ρειν τοῖς κατὰ Μερῶν, ὅπερ εἰρήκασιν πολλοί, καὶ πεπιστεύ-
 κασιν, ἐπεδείξαμεν τὰ συμβαίνοντα ἄτοπα. Ἐπεὶ δὲ ὁ Ἰππαρχος 77.
 οὐδὲν ἀντειπὼν τῇ ὑπόθεσει ταύτῃ νυνὶ, μετὰ ταῦτα ἐν τῷ
 δευτέρῳ ὑπομνήματι οὐ συγχωρεῖ, σκεπτέον καὶ τοῦτον τὸν λόγον.
 Φησὶ τοίνυν, ἀνταιρόντων ἀλλήλοις τῶν ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ παραλλ-
 λήλου κειμένων, ἐπειδὴν τὸ μεταξὺ ἢ μέγα διάστημα, μὴ δύ-
 νασθαι γνωσθῆναι αὐτὸ τοῦτο, ὅτι εἰσὶν ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ παραλλ-
 λήλου οἱ τόποι, ἄνευ τῆς τῶν κλιμάτων συγκρίσεως τῆς κατὰ
 θάτερον τῶν τόπων. Τὸ μὲν οὖν κατὰ Μερῶν κλίμα, Φίλωνά τε
 τὸν συγγράψαντα τὸν εἰς Αἰθιοπίαν πλοῦν ἰσορεῖν, ὅτι πρὸ
 πέντε καὶ τεσσαράκοντα ἡμερῶν τῆς θερινῆς τροπῆς κατὰ
 κορυφὴν γίνεται ὁ ἥλιος· λέγειν δὲ καὶ τοὺς λόγους τοῦ γνώ-
 μονος πρὸς τε τὰς τροπικὰς σκιάς καὶ τὰς ἰσημερινὰς· αὐτὸν τε
 Ἐρατοσθένη συμφωνεῖν ἔγγιστα τῷ Φίλωνι· τὸ δ' ἐν τῇ Ἰνδικῇ

77. κλίμα μηδένα ἰσορεῖν, μηδ' αὐτὸν Ἐρατοσθένη. Εἰ δὲ δὴ καὶ αἱ ἄρκτοι ἐκεῖ ἀμφότεραι, ὡς οἶεται, ἀποκρύπτονται, πιστεύων τοῖς περὶ Νέαρχον, μὴ δυνατόν εἶναι ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ παραλλήλου κείσθαι τὴν τε Μερόην, καὶ *ταῦτα* τὰ ἄκρα τῆς Ἰνδικῆς. Εἰ μὲν τοίνυν περὶ τῶν ἄρκτων ἀμφοτέρων ὅτι ἀποκρύπτονται συναποφαίνεται τοῖς εἰποῦσιν Ἐρατοσθένης, πῶς περὶ τοῦ ἐν τῇ Ἰνδικῇ κλίματος οὐδεὶς ἀποφαίνεται, οὐδ' αὐτὸς Ἐρατοσθένης; οὗτος γὰρ ὁ λόγος περὶ τοῦ κλίματος ἔστιν. Εἰ δ' οὐ συναποφαίνεται, ἀπηλλάχθω τῆς αἰτίας. Οὐ συναποφαίνεται δὲ γε, ἀλλὰ, τοῦ Δηϊμάχου φήσαντος μηδαμοῦ τῆς Ἰνδικῆς μήτ' ἀποκρύπτεσθαι τὰς ἄρκτους, μήτ' ἀντιπίπτειν τὰς σκιάς, ἅπερ ὑπέληφεν ὁ Μεγασθένης, ἀπειρίαν αὐτοῦ καταγινώσκει τὸ συμπεπλεγμένον νομίζων ψεῦδος, ἐν ᾧ ὁμολογουμένως καὶ κατ' αὐτὸν τὸν Ἰππαρχον, τό γε μὴ ἀντιπίπτειν τὰς σκιάς ψεῦδος ἐμπέπλεκται. Καὶ γὰρ εἰ μὴ τῇ Μερόῃ ἀνταίρει, τῆς γε Συήνης νοτιώτερα εἶναι τὰ ἄκρα τῆς Ἰνδικῆς συγχωρῶν φαίνεται.

Καὶ ἐν τοῖς ἐξῆς δὲ περὶ τῶν αὐτῶν ἐπιχειρῶν, ἢ ταυτὰ λέγει τοῖς ἐξελεγχθεῖσιν ὑφ' ἡμῶν, ἢ λήμμασι προσχρήται ψευδέσιν, ἢ ἐπιφέρει τὸ μὴ ἀκολουθοῦν. Οὔτε γὰρ τῷ ἀπὸ Βαβυλῶνος εἰς Θαψάκον εἶναι σαδίους τετρακισχιλίους ὀκτακοσίους, ἐντεῦθεν δὲ πρὸς τὴν ἄρκτον ἐπὶ τὰ Ἀρμένια ὄρη δισχιλίους ἑκατὸν, ἀκολουθεῖ τὸ ἀπὸ Βαβυλῶνος ἐπὶ τοῦ δι' αὐτῆς μεσημβρινοῦ ἐπὶ τὰ ἀρκτικά ὄρη πλείους εἶναι τῶν ἑξακισχιλίων· οὔτε τὸ ἀπὸ Θαψάκου ἐπὶ τὰ ὄρη δισχιλίων καὶ ἑκατὸν φησὶν

78. Ἐρατοσθένης, ἀλλ' εἶναί τι λοιπὸν ἀκαταμέτρητον· ὡσθ' ἢ ἐξῆς ἔφοδος ἐκ μὴ διδομένου λήμματος οὐκ ἂν ἐπεραίνετο. Οὐτ' ἀπέφηνετο οὐδαμοῦ Ἐρατοσθένης τὴν Θαψάκον τῆς Βαβυλῶνος πρὸς ἄρκτους κείσθαι πλείοσιν ἢ τετρακισχιλίους καὶ πεντακοσίους σαδίους.

Ἐξῆς δὲ, συνηγορῶν ἔτι τοῖς ἀρχαίοις πίναξιν, οὐ τὰ

λεγόμενα ὑπὸ τοῦ Ἐρατοσθένους προφέρεται περὶ τῆς τρίτης 78. σφραγίδος, ἀλλ' ἑαυτῷ κεχαρισμένως πλάττει τὴν ἀπόφασιν πρὸς ἀνατροπὴν εὐφυῆ. Ὁ μὲν γάρ, ἀκολουθῶν τῇ θέσει τῇ προειρημένῃ τοῦ τε Ταύρου καὶ τῆς ἀπὸ Στηλῶν θαλάττης, διελὼν τῇ γραμμῇ ταύτῃ τὴν οἰκουμένην δίχα, καὶ καλέσας τὸ μὲν βόρειον μέρος, τὸ δὲ νότιον, πειράται καὶ τούτων ἑκάτερον πάλιν τέμνειν εἰς τὰ δυνατὰ μέρη· καλεῖ δὲ ταῦτα σφραγίδας. Καὶ δὴ τοῦ νοτίου μέρους πρώτην εἰπὼν σφραγίδα τὴν Ἰνδικήν, δευτέραν δὲ τὴν Ἀριανήν, ἐχούσας τι εὐπερίγραφον, ἴσχυσεν ἀμφοτέρων ἀποδοῦναι καὶ μῆκος καὶ πλάτος, τρόπον δὲ τινα καὶ σχῆμα, ὡς αὖ γεωμετρικός. Τὴν μὲν γάρ Ἰνδικήν, ῥομβοειδῆ φησὶ, διὰ τὸ τῶν πλευρῶν τὰς μὲν θαλάττη κλύζεσθαι τῇ τε νοτίῳ καὶ τῇ ἑώᾳ, μὴ πάνυ κολπώδεις ἠϊόνας ποιούσαις· τὰς δὲ λοιπὰς, τὴν μὲν τῷ ὄρει, τὴν δὲ τῷ ποταμῷ· κἀνταῦθα τοῦ εὐθυγράμμου σχήματος ὑπὸ τι σωζομένου. Τὴν δ' Ἀριανήν ὄρων τὰς γε τρεῖς πλευρὰς ἔχουσαν εὐφυεῖς πρὸς τὸ ἀποτελέσαι παράλληλόγραμμον σχῆμα, τὴν δ' ἑσπέριον οὐκ ἔχων σημείοις ἀφορίσαι, διὰ τὸ ἐπαλλάττειν ἀλλήλοις τὰ ἔθνη, γραμμῇ τινι ὁμῶς δηλοῖ τῇ ἀπὸ Κασπίων πυλῶν ἐπὶ τὰ ἄκρα τῆς Καρμανίας τελευτώσῃ, τὰ συνάπτοντα πρὸς τὸν Περσικὸν κόλπον. Ἐσπέριον μὲν οὖν καλεῖ τοῦτο τὸ πλευρὸν, ἑῶν δὲ τὸ παρὰ τὸν Ἰνδόν, παράλληλα δ' εὖ λέγει· οὐδὲ τὰ λοιπὰ, τὸ τε τῷ ὄρει γραφόμενον καὶ τὸ τῇ θαλάττῃ, ἀλλὰ μόνον τὸ μὲν βόρειον, τὸ δὲ νότιον.

Οὕτω δ' ὁλοσχερεῖ τινι τύπῳ τὴν δευτέραν ἀποδοῦς σφραγίδα, πολὺ ταύτης ὁλοσχερέστερον ἀποδίδωσι τὴν τρίτην σφραγίδα κατὰ πλείους αἰτίας. Πρώτην μὲν τὴν λεχθεῖσαν, ὅτι οὐκ εὐκρινῶς ἀφώρισαι ἢ ἀπὸ Κασπίων πυλῶν ἐπὶ Καρμανίαν, ἥτις κοινὴ ἐστὶ τῇ τρίτῃ πρὸς τὴν δευτέραν σφραγίδα πλευρὰ· ἔπειθ' ὅτι εἰς τὴν νότιον πλευρὰν ὁ Περσικὸς ἐμπίπτει

78. κόλπος, ὅπερ καὶ αὐτός φησιν ὡς ἠνάγκασαι τὴν ἐκ Βαβυλῶνος λαβεῖν γραμμὴν, ὡς ἂν εὐθειᾶν τινα διὰ Σούσων καὶ

79. Περσπολεύς μέχρι τῶν ὄρων τῆς Καρμανίας καὶ τῆς Περσίδος, ἢ δυνατὸς ἦν εὐρεῖν μεμετρημένην ὁδὸν, σαδίων οὖσαν τὴν ὅλην μικρῶ πλείονων ἢ ἑννακισχιλίων ἦν νότιον μὲν καλεῖ πλευρᾶν, παράλληλον δ' οὐ λέγει τῇ βορείῳ. Δῆλον δ' ὅτι οὐδ' ὁ Εὐφράτης, ὃ τὸ ἐσπέριον ἀφορίζει πλευρὸν, σύνεγγύς ἐστιν εὐθείᾳ γραμμῇ ἄλλ' ἀπὸ τῶν ὄρων ἐπὶ τὴν μεσημβρίαν ῥυεῖς, εἴτ' ἐπιστρέφει πρὸς ἑω, καὶ πάλιν πρὸς νότον μέχρι τῆς εἰς Σαλατταν ἐκβολῆς. Δηλοῖ δὲ τὸ μὴ εὐθύπορον τοῦ ποταμοῦ, φράζων τὸ σχῆμα τῆς Μεσοποταμίας, ὃ ποιοῦσι, συμπύκνοντες εἰς ἓν, ὃ τε Τίγρις καὶ ὁ Εὐφράτης, ὑπηρεσίῳ παραπλήσιον, ὡς φησι. Καὶ μὴν τὸ ἀπὸ Θαψάκου μέχρι τῆς Ἀρμενίας, οὐδὲ πᾶν μεμετρημένον ἔχει τὸ ἐσπέριον πλευρὸν τὸ ἀφοριζόμενον ὑπὸ τοῦ Εὐφράτου ἄλλὰ φησι τὸ πρὸς τῇ Ἀρμενίᾳ μέρος καὶ τοῖς ἀρκτικοῖς ὄρεσι μὴ ἔχειν πόσον ἐστὶ, διὰ τὸ ἀμέτρητον εἶναι. Διὰ δὴ πάντα ταῦτα, τυπωδῶς φησιν ἀποδιδόναι τὴν τρίτην μερίδα καὶ γὰρ καὶ τὰ διαστήματα ἃ φησιν ἐκ πολλῶν συναγαγεῖν τῶν τοῦς σαδμοὺς πραγματευσαμένων, ὧν τινὰς καὶ ἀνεπιγράφους καλεῖ. Ἄγνωμονεῖν δὴ δόξειεν ἂν ὁ Ἰππαρχος πρὸς τὴν τοιαύτην ὀλοσχέριαν γεωμετρικῶς ἀντιλέγων, ἐν ἧ χάριν εἰδέναι δεῖ τοῖς καὶ ὅπως οὖν ἀπαγγεῖλασιν ἡμῖν τὴν τῶν τόπων φύσιν.

Ὅταν δὲ *δὴ*, μὴδ' ἐξ ὧν ἐκεῖνος λέγει, λαμβάνη τὰς γεωμετρικὰς ὑποθέσεις, ἀλλ' ἑαυτῷ πλάσας, ἐκφανέστερον ἂν τὸ φιλότιμον καταμηνύοιτο. Ὁ μὲν δὴ οὕτως φησὶ τὴν τρίτην μερίδα τυπωδῶς ἀποδιδοσθαι, μυρίων σαδίων ἀπὸ Κασπίων πυλῶν ἐπὶ τὸν Εὐφράτην κατὰ μέρος δὲ διαιρῶν, ὡς ἀναγεγραμμένην εὖρε τὴν μέτρησιν, οὕτω τίθησιν, ἔμπαλιν τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τοῦ Εὐφράτου ποιησάμενος, καὶ τῆς κατὰ Θαψάκου

διαβάσεως αὐτοῦ. Μέχρι μὲν δὴ τοῦ Τύγριδος, ὅπου Ἀλέξανδρος 79. διέβη, σαδίους δισχιλίους καὶ τετρακοσίους γράφει ἐντεῦθεν δ' ἐπὶ τοὺς ἐξῆς τόπους διὰ Γαυγαμήλων καὶ τοῦ Λύκου καὶ Ἀρβήλων καὶ Ἐκβάτανων, ἧ Δαρεῖος ἐκ τῶν Γαυγαμήλων ἔφυγε, μέχρι Κασπίων πυλῶν, τοὺς μυρίους ἐκπληροῖ, τριακοσίους μόνον πλεονάσας. Τὸ μὲν δὴ βόρειον πλευρὸν οὕτω καταμετρεῖ· οὐ παράλληλον ταῖς ὄρεσι θείας, οὐδὲ τῇ διὰ Στηλῶν καὶ Ἀθηνῶν καὶ Ρόδου γραμμῇ· ἡ γὰρ Θαψάκος πολὺ τῶν ὄρων ἀφέστηκε, συμπίπτει δὲ καὶ τὸ ὄρος καὶ ἡ ἀπὸ Θαψάκου ὁδὸς ἐπὶ τὰς Κασπίους πύλας· καὶ τάγε προσάρκτια μέρη τοῦ ὄρους, ταῦτ' ἐσίν.

Ἀποδοὺς δὲ τὸ βόρειον οὕτω πλευρὸν, τὸ δὲ νότιον, φησὶ, 80. παρὰ μὲν τὴν θάλατταν οὐκ ἔστι λαβεῖν, διὰ τὸ τὸν Περσικὸν ἐμπίπτειν κόλπον· ἀπὸ Βαβυλῶνος δὲ διὰ Σούσων, καὶ Περσέπλεως καὶ τῶν ὀρίων τῆς τε Περσίδος καὶ τῆς Καρμανίας, σαδίους εἶναι ἑννακισχιλίους καὶ διακοσίους· νότιον μὲν λέγων, παράλληλον δ' οὐ λέγων τῷ βορείῳ τὸ νότιον. Τὴν δὲ διαφωρίαν τοῦ μήκους φησὶ συμβαίνειν, τοῦ τε βορείου τεθέντος πλευροῦ καὶ τοῦ νοτίου, διὰ τὸ τὸν Εὐφράτην μέχρι τινὸς πρὸς μεσημβρίαν ῥυέντα πρὸς τὴν ἕω πολὺ ἐγκλίνειν.

Τῶν δὲ πλαγίων πλευρῶν τὴν ἐσπερίαν λέγει πρῶτον· ἦν ὅποια τίς ἐστιν, εἴτε μία, εἴτε δύο, ἐν μέσῳ πάρεσι σκοπεῖν. Ἀπὸ γὰρ τῆς κατὰ Θαψάκον φησὶ διαβάσεως παρὰ τὸν Εὐφράτην, εἰς μὲν Βαβυλῶνα σαδίους εἶναι τετρακισχιλίους ὀκτακοσίους, ἐντεῦθεν δ' ἐπὶ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Εὐφράτου καὶ πόλιν Τερηδόνα τρισχιλίους· τὰ δ' ἀπὸ Θαψάκου πρὸς ἄρκτους, μέχρι μὲν τῶν Ἀρμενίων πυλῶν καταμεμετροῦσθαι, καὶ εἶναι ὡς χιλίους καὶ ἑκατόν· τοὺς δὲ διὰ Γορδουαίων καὶ Ἀρμενίων μηκέτι· διὸ δὴ παραλείπειν αὐτούς. Τοῦ δὲ πρὸς ἕω πλευροῦ, τὸ μὲν διὰ τῆς Περσικῆς κατὰ μήκος ἀπὸ τῆς Ἐρυθραῆς ὡς ἐπὶ Μηδίαν